

MIKSI JA MILLAINEN KIELIPOLIITTINEN OHJELMA

MIKSI TARVITAAN KIELIPOLIITTINEN OHJELMA?

Suomi tarvitsee kansallisen kielipoliittisen ohjelman. Sen avulla voimme pelastaa kansalliskielten aseman yhteiskunnan yleiskielinä ja taata vähemmistökieliä puhuvien kielelliset oikeudet. Tähän esitteeseen on koottu Oma kieli -yhteisön näkemyksiä nykytilanteesta ja siitä, mitä kielipoliittisella ohjelmalla tulisi tavoitella.

1. KANSALLISKIELTEN KÄYTTÖALA ON KAVENTUNUT JA KIELTEN HALLINTA HEIKENTYNYT

Koulutuksen, tieteen, markkinoinnin, julkisen tilan, palveluiden ja hallinnon kielenä käytetään Suomessa yhä enemmän englantia. Samaan aikaan yleiskielen hallinta on heikentynyt. Tämä uhkaa kansalliskielten asemaa ja tulevaisuutta.

2. RUOTSIN KIELEN ASEMA HEIKENTYNYT

Hallinnossa ruotsin kielen käyttö on vähentynyt, ja ruotsinkielinen joutuu usein luopumaan oikeudestaan käyttää omaa kieltään. Ruotsin kielen aseman heikentyminen paikallis-yhteisöissä on myös huolestuttava kehityskulku, johon tulisi löytää vastalääkkeitä.

3. VÄHEMMISTÖKIELET TARVITSEVAT LISÄÄ TUKEA

Saamen kielet tarvitsevat lisää tukea. Saamenkieliset oppilaat joutuvat esim. käyttämään osin yli 20 vuoden takaisia, vanhojen opetussuunnitelmien mukaisia oppikirjoja. Oikeutta saamenkieliseen varhaiskasvatukseen ja peruskoulutukseen tulisi laajentaa saamenkielisen kotiseutualueen ulkopuolelle.

Karjalan kielen asema ja sen puhujien kielelliset oikeudet tulisi määritellä laissa. Samoin romani- ja viittomakielet on huomioitava. Maahanmuuttajien on saatava tehokasta kansalliskielen opetusta ja suunnitelmallista äidinkielen opetusta.

4. KANSALLISKIELTEN ASEMA KOULUTUKSEN KIELINÄ TURVATTAVA

Tieteen ja korkeakoulujen opetuskieli on vauhdilla vaihtumassa englanniksi ja kansalliskielisen opetuksen saatavuus on voimakkaasti heikentymässä.

Englanninkielinen varhaiskasvatus, perusopetus ja toisen asteen koulutus kansalliskielisille lapsille ovat samaan aikaan voimakkaassa kasvussa.

Tämä kehitys uhkaa kansalliskielten asemaa yhteiskunnan yleiskielinä, koulutuksellista tasa-arvoa ja äidinkielen kehitystä. Valinnoilla kielipoliitikassa on merkittäviä vaikutuksia koulutuksen laatuun ja sitä kautta kansainväliseen kilpailukykyymme.

5. KANSALLISKIELTEN ASEMAA YHTEISKUNNAN PÄÄKIELINÄ ON VAHVISTETTAVA

On välttämätöntä, että jokainen suomalainen ja Suomessa pidempään asuva osaa vähintään toista kansalliskieltä hyvin. Se antaa avaimet tasa-arvoisiin mahdollisuuksiin koulutuksessa, ammatinvalinnassa ja työelämässä sekä lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta yhteiskunnassamme.

89%

kansanedustajaiden
kannatti kielipoliittisen ohjelman
laatimista.

“Suomen kielen lautakunta haluaa kiinnittää huomiota Suomen kansalliskielten suomen ja ruotsin asemaan kohdistuvaan vakavaan uhkaan. Lautakunta pitää välttämättömänä, että valtiolta ryhtyy pikaisesti toimiin kokonaisvaltaisen kansallisen kielipoliittisen ohjelman laatimiseksi.” SUOMEN KIELEN LAUTAKUNTA 26.10.2018

KANSALLISKIELTEN TILANTEESTA LAUSUTTUA

“Englanninkieliset maisteriohjelmat ja englanninkielinen opetus ovat lisääntyneet yliopistoissa.

[...] Siten suomen ja ruotsin käyttöala on kaventunut, mikä vaikuttaa ajan mittaan myös kielten laatuun. Tämä voi tulevaisuudessa olla uhka koko kieliyhteisölle. [...]

“Jos valtiolla ei ole selväpiirteistä kielipolitiikkaa, kieliä koskevat ratkaisut koulutuksessa jäävät yksittäisten instituutioiden, yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja peruskoulusta vastaavien kuntien vastuulle.”

**VALTIONEUVOSTON
KERTOMUS KIELILAINSÄÄDÄNNÖN SOVELTAMISESTA
2013**

“Suomen vähittäinen muuttuminen englanninkieliseksi on syvälisimpiä käynnissä

olevia yhteiskunnallisia muutoksia. Toisin kuin maakuntamallista ja sote-uudistuksesta, siitä ei kuitenkaan ole päätetty missään. Asiasta ei ole eduskunnan keskustelu-pöytäkirjoja eikä think tankien mietintöjä.”

**PROFESSORI
JANNE SAARIKIVI, 6.6.2017**

“Yllättäen myös suomen kieli on joutunut väistymään. Tämä on koskenut erityisesti koulutusta. Korkeakoulussa on saatettu korvata kotimaisten kielten opetus ja tutkimus täysin englannin kielellä. Laillisuusvalvoja ei arvioi sitä, onko tämä pedagogisesti taikka tiedepoliittisesti järkevää, mutta lainmukaista se ei ainakaan ole [...] Vaikka korkeimman koulutuksen ja tutkimuksen järjestäjällä onkin laaja autonomia, tulee kansalliskielten*

asema turvata perustuslain edellyttämällä tavalla.”

**OIKEUSKANSLERIN
KERTOMUS 2013**

“Suomi ja ruotsi kuuluvat siihen pieneen vähemmistöön maailman kielistä, joita voidaan käyttää kaikilla elämänalueilla. [...] Englannin käyttäminen tieteen teon, korkeimman opetuksen ja teknologian viestintävälineenä johtaa siihen, että vähitellen suomi ei enää riitäkään kaikkien. [...] Jos joku haluaisi muuttaa maan englanninkieliseksi, se tehtäisiin juuri näin, pala palalta. Nyt muutos uppoaa tosi otolliseen maaperään.”

**PROFESSORI JAAKKO LEINO
08/2018**

“Jos mihinkään ei puututa ja aloitetaan esimerkiksi englanninkielinen lukio-koulutus, se voi johtaa pahimmillaan siihen, että emme kohta saa yhteiskunnan palveluja omalla kielellämme. Pahimmissa uhkakuivissa mennään lääkäriin tai virastoon, ja siellä joudutaan puhumaan vierasta kieltä. Suomi jää juttelu-kieleksi kotona.”

PROFESSORI HANNELE FORSBERG, 31.10.2018, YLE

“Eihän nyt mikään kieli tule ja syö sitä suomea, slurps vaan. Siitähän se uhka muotoutuu, jos me suomenkieliset emme käytä sitä kaikilla aloilla, kuten esimerkiksi koulutuksessa, tieteessä ja hallinnossa ja jos emme kannusta maahan tulevia ulkomaalaisia opiskelemaan suomea. [...] Tämä on tärkeä kysymys, joka täytyy keskustella nyt

Aiemmin on ehkä pelätty sanoa näin suoraan, koska tällainen voidaan tulkita nationalistiseksi kannanotoksi. Hyvä, että kissa on nostettu pöydälle: Kansallisesta kulttuurista täytyy voida puhua ilman nationalismia.”

PROFESSORI HARRI MANTILA, 31.10.2018, YLE

“Ratkaisu onkin suomen kielen aseman vahvistaminen – ei sen heikentäminen. Kun puhutaan turvapaikanhakijoiden kotoutumisesta, korostetaan ihan oikein suomen kielen mahdollisimman nopean oppimisen merkitystä. [...] meidän pitäisi uskaltaa tehdä kielen oppimisesta – ei vain opiskelemisestä – velvoittavaa. Samasta syystä meidän tulisi panostaa ulkomaisten opiskelijoiden kielikoulutukseen.

YRITTÄJÄ RAJKUMAR SABANADESAN 5.5.2019, YLE

ENGLANNINKIELISTÄJIEN 5 VÄÄRÄÄ VÄITTÄMÄÄ:

1. *“Kansainvälistyminen edellyttää Suomen englanninkielistymistä”*

OIKEASTI kansainvälistyminen vaatii vain avointa asennetta ja hyvää, monipuolista kielitaitoa, ei omista kielistä luopumista. Omien kielten aseman tukeminen ja niistä huolehtiminen ei ole nurkkapatriotismia vaan osa normaalia, eurooppalaista ja länsimaista sivistysajattelua.

2. *“Englanniksi opiskelu antaa parhaat eväät nuorisollemme”*

OIKEASTI kansalliskielisessä opetuksessa saavutetaan erinomainen englannin taito. Lisäksi koulutus on tutkitusti laadukkainta äidinkielenä.

3. *“Englanti viralliseksi kieleksi houkuttelisi maahanmuuttajia”*

OIKEASTI englanniksi pärjää Suomessa vallan mainiosti, ja osaaville maahanmuuttajille järjestetään englanninkielistä koulutusta moninkertaisesti yli tarpeen. Pysyvämmiin Suomeen tulijoiden oma etu on opetella suomi/ruotsi nopeasti.

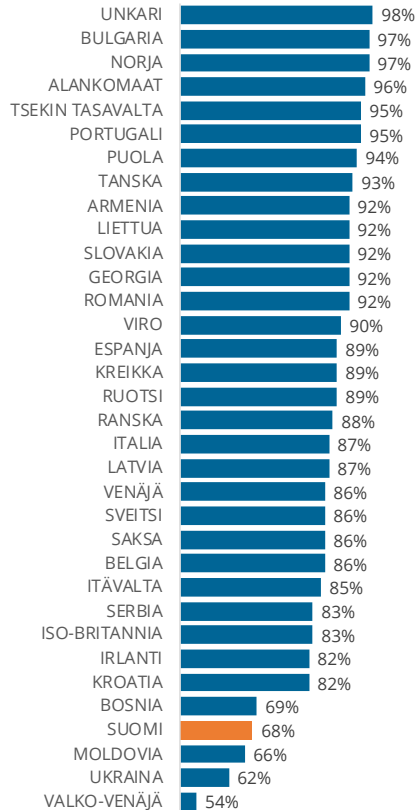
4. *“Englanti nyt vaan vyöryy, ei sille voi mitään”*

OIKEASTI on paljon tehtävissä sen puolesta, että omat kielemme säilyvät yhteiskunnan monipuolisina käyttökielinä. Monista eurooppalaisista maista löytyy hyviä esimerkkejä vaikuttavasta lainsäädännöstä.

5. *“Antaa yritysten ja ihmisten vapaasti päättää kieliasioista”*

OIKEASTI yhteiset, omat kielet ovat yhteiskunnalle niin tärkeitä asioita, että valtiovallan tulee niistä huolehtia. Tämä on kirjattu perustuslakiimme.

SUOMESSA OMIEN KIELTEN ARVOSTUS YLIVOIMAISESTI LÄNSI-EUROOPAN HEIKOINTA

Euroopalainen PEW-tutkimuslaitos selvitti v. 2018 eurooppalaisten asenteita omia kieliä kohtaan.*

Suomalaisista vain 68 % piti melko tai erittäin tärkeänä osana kansallista identiteettiä vähintään toisen kansalliskielen osaamista. Suhteessa muihin läntiseen Eurooppaan olemme häkellyttävissä lukemissa: noin kolmannes suomalaisista katsoo, että kansalliskielet eivät ole tärkeä osa identiteettiämme.

Samantyyppinen, omista kielistä piittaamaton, 26 %:n kokoinen asennesegmentti löytyi myös Oma kieli -yhteisön eduskuntavaaliehdokkaille toteuttamasta asennetutkimuksesta.**

Tätä segmenttiä ei mm. haittaa, että omat kielemme väistyvät opetuksen kielinä ja he kiistävät äidinkielen koulutuksen edut sekä suhtautuvat nihkeästi kansalliskielten aseman vahvistamiseen sääntelyn keinoin.

* HS, 29.10.2018

** <https://omakieli.fi/kansanedustajaehdokkaat-ja-kielipoliittiset-segmentit/>

Vain 68 %
suomalaisista pitää
melko tai erittäin
tärkeänä vähintään
toisen kansalliskielen
osaamista
osana kansallista
identiteettiä.

Omaa kieltä / omia
kieliä arvostaa

97 %
norjalaisista
93 %
tanskalaisista
89 %
ruotsalaisista
86 %
belgialaisista

MITÄ TARVITAAN OMIEN KIELTEMME AVUKSI?

A. KIELIPOLIITTINEN OHJELMA

Kansalliskielistrategia (2012) sekä viimeisin *Hallituksen kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta* (2017) käsittelevät lähinnä kielellisten oikeuksien toteutumista. Tarvitaan kattava kielipoliittinen ohjelma, jossa määritellään kansalliskielten rooli ja vähemmistökielten asema sekä linjataan lainsäädännölliset ja käytännön ratkaisut, joilla kielipoliittisia tavoitteita voidaan edistää.

B. TIUKEMPAA SÄÄNTELYÄ

Monissa maissa kansalliskielten ja vähemmistökielten asemaa tuetaan tiukemmalla lainsäädännöllä. Suomesakin tarvittaisiin tarkempaa sääntelyä markkinoinnissa, palveluiden tarjoamisessa ja julkisessa tilassa käytävistä kielistä sekä erityisesti kansalliskielten asemasta koulutuksen kielinä. Yleinen mielipide on tähän valmis: eduskuntavaaliehdokkaista peräti 90 % oli valmiita lisäämään sääntelyä kansalliskielten käytön turvaamiseksi.*

* <https://omakieli.fi/kansanedustajaehdokkaat-ja-kielipoliittiset-segmentit/>

C. ASENEMUUTOS

Kieliasenteissa Suomen pitäisi tavoitella ensin länsi-eurooppalaista ja lopulta muiden Pohjoismaiden tasoa. Tarvitaan valistus- ja koulutusohjelmia omien kielten ja mm. äidinkielen koulutuksen merkityksestä, erityisesti osana opetussuunnitelmia, vanhemmille suunnattavaa valistusta sekä hallinnon koulutusta. On tärkeää, että omien kielten asiasta kasvaisi yhtä lailla median, yliopistoväen, opettajien, koululaisten, virkamiesten kuin liike-elämänkin asia, ei pelkästään akateeminen ja hallinnollinen, pientä asian tuntijapiiriä koskettava hanke.

 90 % kansanedustajaehdokkaista kannatti tiukempaa lainsäädäntöä, jotta kansalliskielten käyttö hallinnossa, markkinoinnissa ja palveluissa voidaan turvata.

 OMA KIELI

TÄLTÄ NÄYTTÄÄ, KUN ENGLANTI NOSTETAAN YLEISKIELEKSI SUOMESSA:

LÄHDE: Turhaa englantia -Facebook-ryhmä.

Vuodessa julkaistu n. 520 vastaavanlaista ihmettelyä englannin käytöstä, tässä 7 esimerkkiä

OM:n kampanjalla vain englanninkielinen nimi Against Hate

Espoo Innovation Garden – verkkosivusto vain englanniksi

Oikeusasiamies totesi tämän kyltin lain vastaiseksi

Lastensairaalan katolla lukee vain CHILDREN'S HOSPITAL

It's like you know what, but made for you know who.

Oatlyn aukeaman ilmoitus HS 10.3.2019

Traffic Management Finland mainostaa Railway Ranger -koulutusta

Helsinki-Vantaan opastuksissa englantia isolla ykköskielenä

TÄLTÄ KUULOSTAA JA NÄIN TOTEUTUU OMISTA KIELISTÄ LUOPUMINEN:

Aalto-yliopiston tekniikan maisteriohjelmia 2019/20 on yhteensä 53. Niistä vain 2 ohjelmaa toteutetaan suomeksi tai ruotsiksi, loput englanniksi.

”Yrjö ja Senja Koivusen säätiö halusi lahjoittaa [Aalto-yliopistolle] 600 000 euroa viisivuotiseen professuuriin. Lahjoitus ei kuitenkaan kelvannut Aalolle, koska säätiö edellytti suomenkielistä opetusta.”
TEKNIikka&TALOUS
30.1.2019

”Suomea puhuu alle 6 miljoonaa ihmistä. Se on vähän. Liian vähän. Tuosta kun syntyy suomalaisille merkittävä kielitaakka. Kielitaakka tarkoittaa sitä haittaa, joka käytetystä kielestä yhteisölle tai yksilöille aiheutuu.”
MIKAEL JUNGNER, FB 2016

Englanti tunkee arkipuheen lisäksi julkiseen puheeseen ja uutisointiin: *”Eilen sanoin että we lost the game, mutta nyt sanon että win win, kaikki voittaa.”*
KANSANEDUSTAJA MATTI TORVINEN, IS 22.2.2019

Espoo nosti viralliseksi kielekseen englannin. Englanninkielisten osuus vieraskielisistä Espoossa on kuitenkin laskenut 17 %:sta (1990) 6 %:iin (2018). Ennusteissa lasku jatkuu: kasvu tulee Afrikasta, Aasiasta, Lähi-idästä ja Venäjältä.

Omnia tarjoaa lähihoitajaopintoja englanniksi. Pääsyvaatimus A2.2-taso suomessa. Kuitenkin suomenkieliseen lähihoitajakoulutukseen pääsisi jo B1.1-kurssin eli yhden 2 kk:n mittaisen intensiivikielikurssin jälkeen.

”En minä valvo öitäni miettien kuinka suomen kielen käy. Enemmän näen, että pääkaupunkiseutu varsinkin kansainvälistyy kovaa vauhtia. Olen huolissani siitä, että laitetaan liian kovia suomen kielen vaatimuksia.”
HOK-ELANTO, RAVINTOLAPÄÄLLIKKÖ, HS 26.10.2018

”EK haluaa lisätä Suomen vetovoimaa: englantivirkakieleksi”
ELINKEINOELÄMÄN KESKUSLIITTO
29.10.2018

”Pormestari ei myöskään vieroksu vieraan kielen yleistymistä kaupungeissa. Viime aikoina on kohistu muun muassa espoolaisesta Sandro-ravintolasta, jossa asiakas ei saanut palvelua suomeksi. – Ei tietenkään tarvitse [palvella suomeksi]. Jos asiakkaat eivät pidä henkilökunnan kielitaidosta, he voivat mennä muualle, Vapaavuori täryttää”
HELSINGIN UUTISET
14.8.2017

Oma kieli on poliittisesti sitoutumaton, talkoopohjalta toimiva kansalaisyhteisö kansalliskielten ja vähemmistökieltemme asialla.

Suomi voi olla avoin, kansainvälinen ja kielitaitoinen sekä samalla pitää huolta omien kielensä asemasta ja tulevaisuudesta.

Kannatamme laadukasta kansalliskielistä koulutusta, johon sisältyy monipuolinen ja korkeatasoinen vieraiden kielten opetus.

info@omakieli.fi
OMAKIELI.FI

